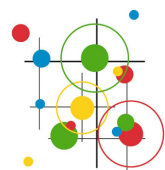

PILOTPROJEKTER I NORDIC CITY NETWORK

Reduceret udgave dateret 30. august 2007

NORDIC CITY NETWORK

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning

Kundskabsbyens dimensioner

Værdibaseret byudvikling

Fælles metodeudvikling

Forprojekt til pilotprojekterne

Kommunikation

Tidsplan og vejledning

Bilag: Guide til kundskabsbyer (figur)

INDLEDNING

*Dette notat er en overordnet reduceret beskrivelse af pilotprojekterne i Nordic City Network. Der forelægges projektbeskrivelser af de enkelte byers pilotprojekter. **Da projekterne er i formuleringsfasen, er beskrivelsen af dem taget ud i denne version af dokumentet.***

Dokumentet beskriver og perspektiverer hvordan pilotprojekterne forholder sig til Nordic City Networks diskussioner om nordiske kundskabsbyer.

Beskrivelser og perspektivering af pilotprojekterne er blandt andet baseret på præsentationer og diskussioner ved pilotprojektworkshoppen i juni i år, samt anden dialog mellem sekretariatet og medlemmerne om projekterne.

Perspektiveringen af pilotprojekterne skal betragtes som et oplæg til diskussion og skal videreudvikles og kvalificeres i den kommende tid, blandt andet ved efter netværksseminaret i Umeå den 16. og 17. august.

Konklusionerne fra workshoppen i juni er at de præsenterede projektideer er interessante og velegnede som pilotprojekter for kundskabsbyer. Pilotprojektideerne fra samtlige byer er ambitiøse og beskæftiger sig med strategisk betydningsfulde og centrale byområder og/eller byudviklingstemaer. Projektideerne tager udgangspunkt i kundskabsbydiskussionerne i netværket.

Formål med pilotprojekterne

De overordnede formål med pilotprojekterne er at:

- udvikle konkrete eksempler på nordiske kundskabsbyer
- understøtte udviklingen af attraktive, innovative og socialt inkluderende nordiske byer
- udvikle ny viden og nye metoder til brug i byudvikling som er anvendelig og relevant for medlemsbyerne i Nordic City Network

Guide til nordiske kundskabsbyer

I Nordic City Network har vi diskuteret og blevet præsenteret for en række temaer, teorier, ideer og koncepter med relevans for udviklingen af nordiske kundskabsbyer. Dette er sammenfattet i 'Guide til kundskabsbyer'. Guiden er illustreret i figuren på sidste side (bilaget) og er kort beskrevet i de relevante afsnit i dette notat. Guiden er desuden tidligere præsenteret ved møder i netværket og fremsendt i form af en powerpoint-præsentation på cd.

Guiden er et forsøg på at gøre de overordnede og nogle gange teoretiske koncepter om byudvikling operationelle, så de kan anvendes i byudviklingsinitiativer i de nordiske byer. Med andre ord så skal guiden bidrage til at knytte betragtninger om hvad en kundskabsby er sammen med betragtninger om hvordan kundskabsbyer udvikles og planlægges.

I udviklingen af pilotprojekterne vil guiden fungere som en tjekliste og som en form for navigationskort for diskussionerne i netværket.

Guiden er en model under udvikling og den skal kvalificeres og videreudvikles i den kommende tid. Ny viden og nye erfaringer fra arbejdet med pilotprojekterne vil være et vigtigt input i videreudviklingen af guiden.

KUNDSKABSBYENS DIMENSIONER

Kundskabsbyer kan karakteriseres af tre overlappende dimensioner: Kultur, attraktion og innovation (jf. figur nedenunder). Disse tre dimensioner skal komme til udtryk i byrum, bystruktur og bygninger såvel som i byplanlægning, urban governance og byudviklingsstrategier.

Kultur (social inklusion)

Den kulturelle dimension er baseret på og inspireret af cultural planning. I cultural planning lægges der vægt på brugen af eksisterende ressourcer, bl.a. borgernes kompetencer, relationer og traditioner, som drivkræfter i byudviklingen. Kultur skal forstås i bred forstand.

Den kulturelle dimension i kundskabsbyer drejer sig ikke så meget om at etablere store, dyre kulturinstitutioner, men derimod om at skabe en stimulerende kulturel atmosfære i byen. Byen skal fungere som et kulturelt drivhus med høj temperatur, hvor en mangfoldighed af formelle og uformelle kulturelle aktiviteter kan trives og udvikles.

Et hovedaspekt ved den kulturelle dimension er at byens indbyggere skal faciliteres ikke kun som konsumenter af kultur, men som producenter af kulturelle aktiviteter.

Kulturdimensionen omfatter også det væsentlige aspekt social inklusion.

Attraktivitet

Den attraktive dimension er baseret på og inspireret af teorier som Richard Floridas kreative klasse. Byer skal være attraktive for mennesker at være i og udfolde sig i, det skal med andre ord være et godt menneskeklima.

Kundskabsbyen skal være attraktiv på mange måder: Tolerant miljø, rum for mangfoldighed, attraktivt byliv, et overkommeligt prisniveau osv.

Innovation

Den innovative dimension er baseret på og inspireret af erfaringer og forskning indenfor knowledge management og knowledge based development. Disse fagområder sætter fokus på kundskabsdeling og innovation.

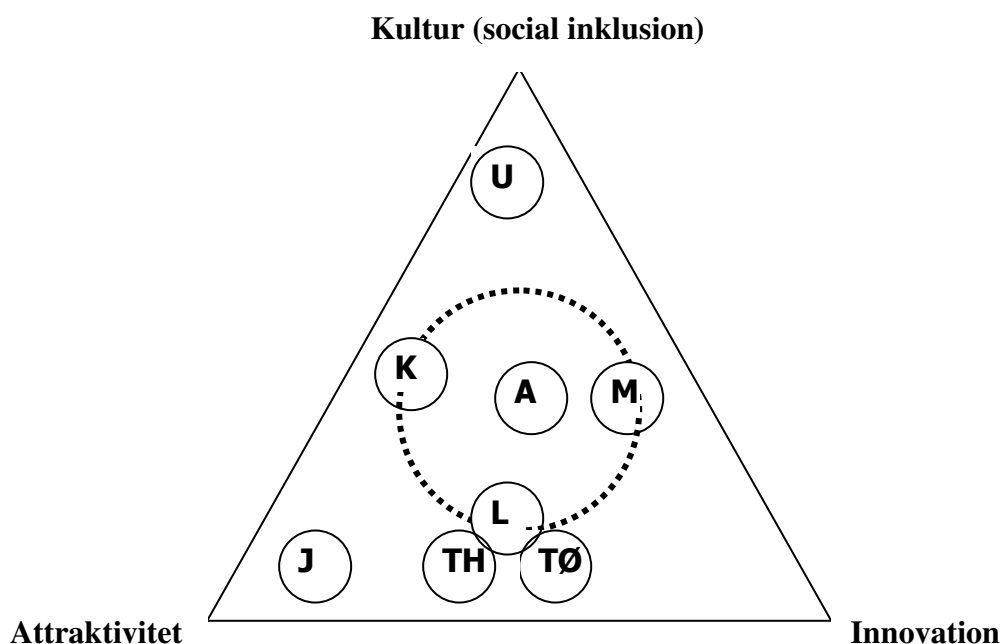
Den innovative dimension i kundskabsbyer indebærer byer med særligt mange mødesteder og relationer mellem mennesker. Disse forhold understøtter kundskabsdeling mellem virksomheder, institutioner, myndigheder og borgere.

Dette indebærer blandt andet et opgør med den funktionalistiske planlægning og med byggeri, der lukker sig mod omgivelserne. Byens struktur, byrum og bygninger skal understøtte åbenhed og samspil mellem mennesker og aktiviteter.

Pilotprojekterne

Samtlige pilotprojekter forholder sig til alle tre dimensioner, men vægtlægning er forskellig fra projekt til projekt. Figuren nedenunder forsøger at illustrere dette.

Placeringen af pilotprojekterne i forhold til de tre dimensioner er ment som en illustration af en tankegang, og den præcise placering kan selvfølgelig diskuteres.

Baggrund og perspektiver for hvert pilotprojekt er beskrevet senere i notatet. Nedenunder gives en kortfattet oversigt:

U - *Umeås* pilotprojekt (kulturhovedstad 2014) har et stort fokus på den kulturelle dimension.

K - *Kristiansands* pilotprojekt beskæftiger sig med aspekter som social inklusion og attraktiv by (et godt menneskeklime) og har derfor et fokus på den attraktive og den kulturelle dimension.

L - *Lillestrøms* pilotprojekt har som sit formål at forankre de professionelle kundskabsmiljøer i byen (lokalsamfundet) og kan derfor siges at fokusere på den attraktive og den innovative dimension.

TØ - *Tromsøs* pilotprojekt indebærer at styrke integrationen mellem universitet/høgskole og byen og har dermed et fokus på den attraktive og den innovative dimension.

M - *Malmös* pilotprojekt har som formål at integrere de medicinske miljøer i bydelen og kan derfor siges at fokusere på den innovative og den kulturelle dimension.

J - *Jyväs kyläs* pilotprojekt drejer sig om at udvikle en ny arkitekturpolitik, der kan bidrage til at skabe en attraktiv kundskabsby. Pilotprojektet fokuserer således særligt på den attraktive dimension.

A - *Aalborgs* pilotprojekt indebærer at styrke samspillet mellem virksomheder/ institutioner/kulturaktiviteter og byen og derigennem skabe et attraktivt byliv, bidrage til det innovative klima og til at skabe en god kulturel atmosfære. Dette projekt kan siges at fokusere på alle tre dimensioner.

TH - *Trondheims* pilotprojekt fokuserer på at udvikle en levende bydel med et godt samspil mellem virksomheder/ institutioner og byen. Pilotprojektet fokuserer særligt på den attraktive og den innovative dimension.

VÆRDIBASERET BYUDVIKLING

Udviklingen af kundskabsbyer er baseret på en række værdier, der skal understøtte innovation, social inklusion, et godt menneskeklima m.m. Kundskabsbyudvikling indebærer med andre ord en værdibaseret byudvikling og byplanlægning.

I Norden og andre steder præges kommuneplanlægningen af at man beskriver en vision i form af et fastlagt fremtidsbillede af hvordan byen (kommunen) skal se ud om et vist antal år. Disse fremtidsbilleder viser sig ofte at være baseret på et urealistisk syn på den kommende tids muligheder og udfordringer i byudviklingen. I tillæg fokuserer byplanlægningen i høj grad på hvordan udviklingen kan styres hen mod fremtidsbilledet gennem en regulerende planlægning, der i begrænset omfang formår at tage op i sig de nye muligheder som løbende opstår.

Værdibaseret planlægning indebærer at gøre sig klart hvilket værdigrundlag, som man ønsker skal ligge til grund for byudviklingen. Værdigrundlaget vil være udgangspunktet for løbende prioriteringer og beslutninger, og for projekter og initiativer.

Byrummene har en særlig rolle som formidlere af værdier. Det er vigtigt at man som bruger af byen kan opleve og fornemme kundskabsbyens værdigrundlag i byrummene.

Det følgende er et bud på kundskabsbyens værdier: Mangfoldighed, åbenhed, tolerance, ansvarlighed overfor omgivelserne, bæredygtighed og urban kompleksitet. Værdierne er i en vis grad overlappende og listen er ikke nødvendigvis udtømmende.

Det er behov for at udvikle ny viden og nye metoder for at lægge til rette for en værdibaseret kundskabsbyudvikling (jf. næste afsnit).

Perspektivering i forhold til kundskabsbyens værdier for det enkelte pilotprojekt er beskrevet i afsnittene om hver bys projekt (jf. senere i notatet).

FÆLLES METODEUDVIKLING

Urban governance, urban strategi og urban ressource development er redskaber og metoder, der er centrale i udviklingen af kundskabsbyer. Pilotprojekterne omfatter udvikling af nye metoder.

En af fordelene ved at udvikle pilotprojekterne i fælles regi i Nordic City Network er mulighederne for løbende erfaringsudveksling og fælles metodeudvikling. I forbindelse med udviklingen af metoder for kortlægning og analyse af urbane ressourcer og værdibaseret byudvikling kan det desuden være hensigtsmæssigt med en vis arbejdsfordeling i mellem pilotprojektbyerne. Ved det næste netværksseminar (vinter/forår 2008), vil mulighederne for en arbejdsdeling mellem pilotprojektbyerne blive drøftet nærmere.

Da det drejer sig om at udvikle nye metoder vil der nødvendigvis være en vis grad af usikkerhed involveret. I værdibaseret byudvikling og planlægning er der flere problemstillinger der er vigtige at være opmærksomme på. Den ene af disse er at enhver diskussion af værdier nødvendigvis vil indebære en vis grad af subjektiv tolkning. På den anden side kan objektivitet indebære en opfattelse af at det kun findes ét korrekt svar og kan dermed udelukke mangfoldighed og undertrykke mindretalsmeninger.

Det ligger altid værdier til grund for valg som tages i byudvikling og byplanlægning. Det er derfor vigtigt at drøfte de grundlæggende antagelser, at stille spørgsmålstegn ved bagvedliggende værdier og fokusere på hvilke værdier som formidles gennem byrum.

Metoder for værdibaseret byudvikling indebærer ikke nødvendigvis at eksisterende byplanlægningsmetoder skal forkastes, det drejer sig i højere grad om tilføje noget nyt oveni de etablerede metoder.

I første omgang foreslår vi at hver by gennemfører et forprojekt til deres pilotprojekt som beskrevet nedenunder. Metoden vil blive drøftet nærmere ved seminaret i Umeå.

FORPROJEKT TIL PILOTPROJEKTERNE

Som opstart til pilotprojekterne, foreslås det at hver by gennemfører et forprojekt som beskrevet nedenunder.

Pilotprojekterne skal bidrage til den kulturelle, den attraktive og den innovative dimension i byen, således at kundskabsbyens værdier formidles i f.eks et byområde eller byrum. Dette kræver som tidligere nævnt udviklingen af nye metoder i byudvikling og byplanlægning.

Forprojektet skal fungere som en form for introduktion til metodeudviklingen og til en ny tilgang til byudviklingsinitiativer, som er baseret på kundskabsbyværdier og – dimensioner. Forprojektet vil bidrage til at skabe et fælles grundlag for udvikling af nye metoder i netværket.

Forprojektet består af at gennemføre en foreløbig kortlægning, analyse og perspektivering af eksisterende urbane ressourcer i byområdet (eller byen), som understøtter byen som kundskabsby.

Kundskabsbyer indebærer en mere dybdegående form for integration mellem funktioner, aktiviteter og byen end man ser i de fleste byområder. Kundskabsbyudvikling har fællestræk med mere kendte byplanbegreber som samlokalisering, funktionsblanding (mixed use) og integreret by, og kan ses som en form for videreudvikling af disse begreber. I forprojektet kan man derfor tage udgangspunkt i disse byplanbegreber set i lys af de tre dimensioner for kundskabsbyen (kultur, attraktivitet og innovation).

Forprosjektet innebærer at man tager ud i det pågældende byområde for på stedet at kortlægge hvilke urbane ressourcer, der findes som bidrager til kundskabsbyen. Det innebærer at stille spørgsmål af typen: Hvor langt er dette område kommet i forhold til byintegration? Hvor integrerede er de eksisterende virksomheder, institutioner osv. i byområdet? Hvilke barrierer er der for samspil mellem virksomheder, institutioner osv. og byområdet? Hvordan bidrager byrummene og de tilgrænsende funktioner til at skabe en attraktiv bydel, et innovativt klima (kundskabsdeling) og en stimulerende kulturel atmosfære?

En perspektivering af muligheder og ideer til videreudvikling af byområdet vil indgå som en del af forprosjektet.

Da det er tale om en form for test af en metode under udvikling kan det være hensigtsmæssigt at et begrænset antal personer og aktører deltager i gennemførelsen af forprosjektet. Det kan f.eks. dreje sig om ca. 5 personer fra forvaltningen/ arbejdsgruppen for pilotprosjektet. På sigt kan flere aktører og fagområder med fordel involveres i gennemførelsen af metoden.

Dersom pilotprosjektet omfatter et område hvor der er få eksisterende funktioner og bygninger (f.eks. containerhavnen i Kristiansand), kan det foretages en kortlægning af tilgrænsende byområder.

Dersom pilotprosjektet omfatter hele byen (f.eks. Umeå som kulturhovedstad) kan det f.eks. udvælges et særligt relevant byområde eller byrum (f.eks. kunstnercampus).

Forprosjektet har et videre perspektiv i forhold til at undersøge hvilke bagvedliggende værdier, der kommer til udtryk i byområdet.

KOMMUNIKATION

Utviklingen og implementeringen av pilotprosjekter innebærer en eksperimenterende tilgang til byutvikling og utviklingen av nye metoder og redskaper i byutviklingen. Nordic City Network fungerer som en tenketank som i høy grad skal bidra til utviklingen av pilotprosjektene. For å kunne trekke på ekspertisen, erfaringene og kunnskapen som finnes i nettverket er det nødvendig å sikre en god kommunikasjon mellom medlemmene. Dette gjelder også i høy grad de nye erfaringer og ny kunnskap som utvikles i forbindelse med pilotprosjektene, og relevante case studier og teorier fra andre steder som input til prosjektene.

Pilotprosjektene rommer et betydelig potensiale til å sette kunnskapsbyutviklingen på dagsordenen hos beslutningstakere (politikere og private), i planfaglige miljøer og en bredere offentlighet.

Nye erfaringer og ny kunnskap utviklet i forbindelse med pilotprosjektene formidles internt i Nordic City Network gjennom blant annet presentasjoner og diskussjoner ved nettverksseminarer. I tillegg skal det skje en løpende utveksling av informasjon og materiale via hjemmesiden, nyhetsbrev og e-post.

Kommunikasjonen til parter utenfor nettverket vil skje i form av pressemeddelser, artikler i faglige tidsskrifter og publiseringen av en antologi om nordiske kunnskapsbyer.

Kommunikasjon i forbindelse med pilotprosjektene er beskrevet nærmere i notatet 'Kommunikationsovervejelser for Nordic City Network', som sendes ut til medlemmene i forkant av Umeå Seminaret i august 2007.

TIDSPLAN OG VEJLEDNING

Pilotprosjektene planlægges utviklet og gjennomført fra 2007 til ved utgangen av 2009.

Idegrundlag

Pilotprosjektene skal bygge på, videreutvikle og kvalifisere idegrunnet for nordiske kundskapsbyer som er sammenfattet i 'Guide til kundskapsbyer' (jf. bilag). Denne guide inneholder nogle foreløbige teser om kundskapsbyer i Norden.

Selv om pilotprosjektene har et fælles idegrunnet, er ikke formålet at skape en ensartet model for den nordiske kundskapsby. I hvert pilotprosjekt skal det fælles teoretiske grunnet så at sige oversættes til og tilpasses de lokale forhold.

For hvert pilotprosjekt skal der redegøres for hvordan projektet forholder sig til (jf. bilag):

- værdier for kundskapsbyer (værdibaseret byudvikling)
- dimensjoner for kundskapsbyer: kultur, attraktiv og innovativ
- redskaber for utvikling af kundskapsbyer

Nye projekter

Pilotprosjektene skal utvikles i en løbende søge-lære proces og skal forholde sig til idegrunnet om kundskapsbyudvikling. Det er derfor vigtigt, at rammerne for projekterne ikke på forhånd er fastlagt i for høj grad, men at projekterne er relativt fleksible og åpne for input. Med andre ord bør pilotprosjektene i princippet være nye projekter.

Nytænkning

Udvikling af ny viden og nye metoder i byudvikling er kernen i pilotprosjektene. Pilotprosjektene kræver derfor nytænkning og eksperimentering.

Nye metoder kan f.eks dreje sig om utvikling af nye partnerskabsmodeller for at kunne realisere pilotprosjektet.

I projektbeskrivelsen skal det redegøres for på hvilke måder eller på hvilke områder pilotprosjektene er nytænkende og eksperimenterende.

Motivation

For at sikre at den deltagende by og at netværket som helhet får mest muligt gavn ud af pilotprosjektene, er det vigtigt at samstemme forventningerne til pilotprosjektene. Derfor bedes hver by om at redegøre for deres motivation for at utvikle et pilotprosjekt.

Sammenheng med strategier og planer

I projektbeskrivelsen skal det redegøres for om og eventuelt hvordan pilotprosjektet forholder sig til overordnede strategier, planer eller lignende. Det kan f.eks dreje sig om kommuneplan/planstrategi/översiktsplan.

Forankring

Udvikling af kundskabsbyer forudsætter deltagelse fra et bredt spekter af aktører i byen/regionen. Det skal tages stilling til hvordan pilotprojekterne forankres:

1) Politisk. Det er vigtigt at kundskabsbyen kommer på den politiske dagsorden i de nordiske byer. Kundskabsbyer er tværfaglige og tværsektorielle og derfor spiller den politiske ledelse en særlig vigtig rolle i denne sammenhæng.

2) I den kommunale administration/forvaltning. Det drejer blandt andet om sikre det nødvendige tværsektorielle samarbejde i udviklingen af pilotprojekterne. Som minimum bør det umiddelbart etableres en projektarbejdsgruppe.

3) Hos andre parter i byen og regionen, f.eks universitet, erhvervs-/ næringslivet, kulturaktører og borgere.

Det skal i projektbeskrivelsen redegøres for hvordan pilotprojektet er eller vil blive forankret hos aktuelle parter.

Partnerskaber og samfinansiering

Det skal redegøres for om og eventuelt hvordan pilotprojektet omfatter offentlig-privat samarbejde og samfinansiering.

Formidling og erfaringsudveksling

Medlemmerne af Nordic City Network udgør et team af eksperter, der vil bidrage til at udvikle pilotprojekterne. I tillæg skal hvert pilotprojekt udvikle ny viden og nye metoder, der er af interesse for de andre netværksbyer. Derfor skal der foregå en jævnlig udveksling af information om og erfaringer fra pilotprojekterne blandt netværksmedlemmerne.

Pilotprojekterne vil være et fast tema ved de halvårslige Nordic City Network seminarer, hvor alle pilotprojekterne skal præsenteres og drøftes. Til disse seminarer skal hver by forberede en præsentation hvor det blandt andet redegøres for status for og udvikling af pilotprojekterne og en foreløbig evaluering. En del af denne præsentation skal bestå af en redegørelse for de 2-3 største udfordringer i pilotprojektet, som efterfølgende drøftes blandt deltagerne.

En kortfattet beskrivelse af pilotprojekterne skal udarbejdes til brug på netværkets hjemmeside. Denne beskrivelse skal opdateres jævnligt, således at de andre netværksmedlemmer kan følge med på pilotprojekternes udvikling. Beskrivelsen på hjemmesiden skal opdateres ca. 4 gange om året. Hver by er ansvarlig for at udarbejde materiale til hjemmesiden.

Sekretariatets bidrag

Netværkssekretariatet vil bidrage til udviklingen af pilotprojekterne ved fælles seminarer og i et vist omfang i direkte dialog med den enkelte by. Sekretariatet kan f.eks bidrage med en evaluering og redegørelse for hvordan pilotprojektet forholder sig til idegrundlaget (dvs. teserne om de nordiske kundskabsbyer). Sekretariatet kan også deltage i diskussioner, møder, workshops og/eller indhente relevante oplysninger til brug i projektudviklingen.

Yderligere assistance fra sekretariatet i udviklingen af pilotprojekterne er tilgængelig efter særlig aftale.

Bilag: GUIDE TIL KUNDSKABSBYER

Figuren nedenunder er præsenteret på Cd'en 'En guide til kundskabsbyen', som blev sent til netværket i november 2006. Figuren er også præsenteret og beskrevet i artiklen af Per Riisom i Byplan, Plan and Plan i temanumrene om nordiske kundskabsbyer udgivet sommeren/efteråret 2006.

Figuren nedenunder vil blive brugt som en teoretisk ramme for udviklingen af pilotprojekterne. Figuren vil også blive udviklet og tilpasset som et resultat af ny viden fra pilotprojekterne.

